

Column

Cultuurhistorische afbraak

Lang was ik er trots op om in de fraaie Hanzestad Deventer geboren te zijn. Nu geneer ik me ervoor. Dat de gemeente juist nu de subsidie van het dit jaar honderdjarige museum De Waag wil intrekken waardoor sluiting dreigt, is al een veeg teken. Wat men met de stadhuisuitbreiding doet is hemeltergend. Voor haar eigen huisvesting breidt Deventer uit met een fonkelnieuw gebouw pal naast het bestaande stadhuis. Nadat een eerder plan, waaraan de nodige bezwaren kleefden, was afgewezen, komt er nu een grotere 'duurzame' nieuwbouw. Daarvoor verdwijnt alle bestaande bebouwing afgezien van dat wat strikt juridisch door het rijk beschermd is. Toch valt ook voor het oude stadhuis te vrezen voor interne aanpassingen onder het mom van logistieke redenen, waarbij naar alle waarschijnlijkheid een dertiende-eeuwse muur doorboord gaat worden.

(juni & juli 2013)

De representatieve duurzaamheid van een het beste met zichzelf voorhebbend gemeentebestuur in combinatie met een zelfovertuigd architectenbureau, dat inmiddels immers het prestigieuze MAS in Antwerpen heeft ontworpen, stond deze tweede keer geen enkele concessie toe aan het behoud van iets van de omringende gebouwen. Derhalve verdween aan de ene kant de oudste stadhuis-uitbreiding uit 1874-1875 met aangrenzende school van stadsarchitect W.C. Metzelaar, later beter bekend als rijksbouwmeester van de koepelgevangenissen te Haarlem en Arnhem. Aan de andere kant sloopte men de stadsschouwburg uit 1954 van de Deventer architect J.D. Postma, terwijl op het achterterrein het goed in de stad passende stadskantoor uit 1984 van stadsarchitect H. Rademaker het veld moest ruimen.

Los van de vraag over welke duurzaamheid we het hier hebben, van sloop en energiezuinig, of van hergebruik en herbestemming, is er de netelige vraag van hoe het zomaar mogelijk is dat de gemeente als eigenaar, gebruiker en bouwheer, tevens als vergunningverlener kan optreden, in een travestie van de momentenwet van 1988. Hier wil ik het hier echter over het verdwijnen van de historische gelaagdheid hebben. Een gemeente die hoog opgeeft van de historische schoonheid van zijn stad, staat zichzelf vervolgens één grote zandbak toe waaruit een monoliete moloch zal oprijzen die, die eenmaal gereed, te groot zal zijn, gezien de huidige tendens tot flexwerken.

Wat mij vanuit bouwhistorisch oogpunt het meest steekt, is dat de historische gelaagdheid nog steeds bij de zeventiende eeuw stopt en dat latere waardevolle aanpassingen in het bouwblok letterlijk als niet relevant terzijde zijn geschoven. Van de sloop van de beide oudere gebouwen is niets gedocumenteerd. Pas nadat men op het maaiveld is aangeland, hebben de archeologen het overgenomen, om, zoals gebruikelijk, daar waar de grond nog niet is verstoord, te redden wat er te redden valt. Ik geef een ieder op een briefje dat daarbij fraaie vondsten worden gedaan die trots in een vitrine in de nieuwe hal gepresenteerd zullen gaan worden.

Dit toont eens te meer aan dat monumenten toch vooral oudere beschermde monumenten zijn en dat hun rol in de nieuwbouw er meer en meer één van historisch decor is. Maar ook van het pregnante verschil tussen de bovengrondse archeologie als een lastige sta-in-de-weg en de ondergrondse archeologie als een afkoopbare manier van cultuurhistorische bodemsanering waarbij de context in rapporten verdwijnt en de beste gevonden artefacten los getoond worden. In eenzelfde soort symboolpolitiek zijn de architecten voornemens om karakteristiek Deventer bouwmaterialen als referentie in hun nieuwbouw te verwerken. Ik denk echter niet dat dit zich zal uitstrekken tot de kenmerkende dunne gele handvormsteen van de schouwburg, noch tot de zwart gevoegde banden van de inmiddels gesloopte school.

In Utrecht, waar ik nu al mijn langste tijd woon, is dat anders. Daar bouwt men een stadskantoor aan het station. In Deventer verlaat men juist bij het station een nog geen twintig jaar geleden gebouwd kantoor, dat makkelijk gekocht had kunnen worden, om dit te verruilen voor de natte droom van iedere bestuurder van een middelgrote provinciestad. Dit met een onherstelbare cultuurhistorische afbraak tot gevolg.

Ronald Stenvert